

Od teorie k empirickému výzkumu

POL 494, 30.3. 2016

Teorie (van Evera)

- Obecné výpovědi, vysvětlující příčiny jevů. Obvykle mají dvě komponenty: **1. popis kauzálního vztahu** a **2. jeho vysvětlení**.
- Každá teorie je „obecnější“, „obecné“ teorie jsou nejobecnější.

Příklad teorie (van Evera)

$$A \overset{\curvearrowright}{\rightarrow} q \rightarrow r \rightarrow B$$

Můžeme doplnit, například: Stav ekonomiky (nezávislá proměnná) ovlivňuje vnímání vládních stran voliči (q), což ovlivňuje jejich ochotu dostavit se k volbám (r), což ovlivňuje jejich volební zisk (B, závislá proměnná) = **popis kauzálního mechanismu**, zároveň musíme říct, **proč to tak je.**

Testování teorie vs. Tvorba teorie

- Testování teorie- testuje hypotézy, odvozené z existující teorie (predikce o tom, co nalezneme v datech)
- Teorie se testují dvěma způsoby: experimentálně a observačně (**samostatná přednáška**)
- Tvorba teorie- snaží se navrhnout teorii, která by vysvětlila nezodpovězené otázky či fenomény

Př. nejen mechanismy, ale i „proč“

- Chceme vysvětlit prostorové) rozdíly ve volební podpoře (např. na agregovaných datech)
- Máme data ze sčítání lidu
- Neprovedeme jen statistické prověření hypotéz, zda existuje souvislost, ale i řekneme, proč by věk, zaměstnání, připojení k internetu, vlastnictví ledničky atd. mělo souviset s volební podporou...

Vhodné situace/příležitosti pro formulaci teorie

- **Studium odlehlých případů** (neznáme příčiny)
- **Metoda rozdílu a shody** (jakoby podobné vstupní podmínky, různé hodnoty toho, co chceme vysvětlit, nebo naopak jakoby různé vstupní podmínky a podobné hodnoty toho, co chceme vysvětlit)
- **Studium případů s velmi vysokou nebo nízkou hodnotou sledované proměnné**
- **Studium souboru s velkou variací hodnoty vysvětlované proměnné**
- **Kontrafaktuální analýza**
- **Politický život (výpovědi politiků)**
- **Data v souborech s velkým N**
- **Jiná oblast vědy**

Dobrá teorie (van Evera)

- **Vysvětlovací síla** (kolik případů můžeme zahrnout, význam NP v reálném světě, jak moc nezávislá proměnná vysvětluje závislou x špatná teorie, založená na studiu izolovaných jevů)
- **Strohost**
- **Uspokojivost** (příklad s ekonomickým hlasováním)
- **Jasný popis kauzálního mechanismu**
- **Otevřená falzifikaci**
- **Vysvětluje důležité věci**
- **Umožňuje předvídat**

Role teorie v diplomové práci

- Začněte s ní
- S její pomocí rozpracujete výzkumný problém, který jste definovali
- Zaměříte se na vaše výzkumné otázky, shrnete dosavadní výzkum k nim, kriticky ho reflektujete
- Pomocí teorie ukážete, že řešíte skutečně významný problém
- Zajistěte, že v DP nebude žádná další „teorie“, která se nevztahuje k výzkumným otázkám („zaměřenost“, selektivita)
- V „teorii“ má místo i jiná, než čistě akademická produkce

Co v DP děláme s teorií

- Řekneme, jaká je dosavadní teorie
- Tato teorie nás obvykle nějak orientuje v tom, co děláme v empirické části
- Až skončíme, řekneme, co náš výzkum pro teorii znamená, co ji přináší

Příklad

- Zkoumáme vztah většinových volebních a stranických systémů, prověříme, že mají reduktivní účinek
- Díváme se na počet relevantních stran v zemích s VVS
- Zjistíme, že v zemích jako Kanada nebo Indie je počet stran vyšší než v UK a USA.
- Navrhujeme, že roli v počtu stran hraje nejen volební systém, ale i etnická diverzita a to, jak je teritoriálně rozprostřena.

Nerole teorie v diplomové práci

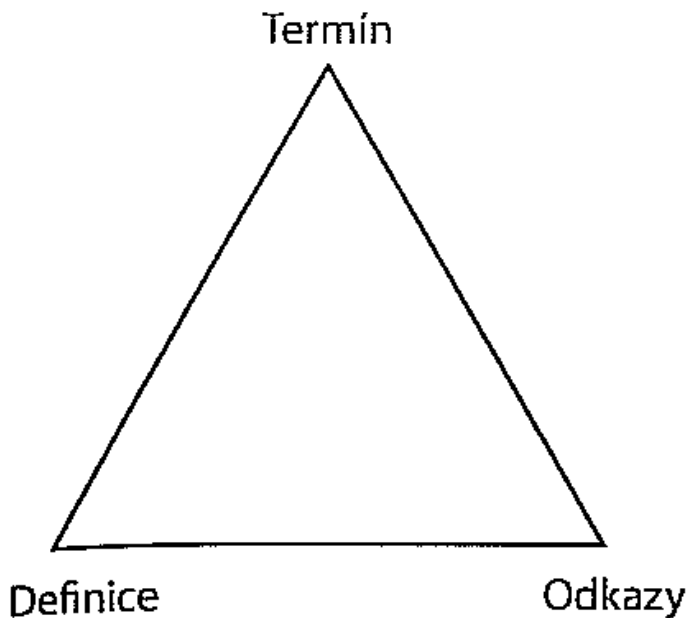
- Zabírat místo
- Shrnutí všeho, co jste načetli, slyšeli v přednáškách
- Být úvodem práce
- Jmenovat se Teorie a metody (jde o úplně jiné oblasti)
- Něco, co nesouvisí s dalšími částmi práce
- Text bez vašeho vlastního vkladu

Koncepty

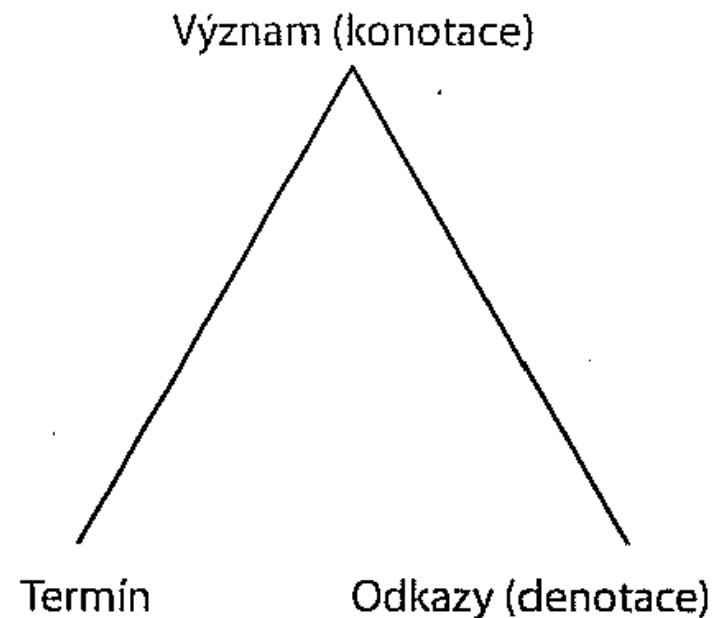
- Při kritickém zhodnocení literatury se často snažíme pochopit význam „výrazů“ nebo zamýšlíme nad tím, zda když všichni autoři používají ty samé „výrazy“ (např. stranický systém), píší o tomtéž- pracujeme s **koncepty**
- Koncepty **označují a třídí fenomény**, zároveň jsou **kontejnery dat**
- Jsou proto důležité jak pro teorie, tak i pro výběr případů

Koncepty (struktura, Škrha 2012)

Obr. č. 1 Grafičné znázornění Ogden-Richardsova trojúhelníku a Sartoriho úhlu

Zdroj: zpracováno dle Gerring (2001: 41).

Zdroj: zpracováno dle Sartori (1984: 103).

Jak by měly vypadat dobré koncepty: dva přístupy k formování konceptů

- **Sémantický** (důležitý je –v širokém slova smyslu- jazyk, Sartori)
- **Realistický** (důležitá je struktura konceptu, Goertz)

Jsou dobré a špatné koncepty?

- Ano, určitě, jak sémantický, tak realistický přístup mají nástroje, jak to určit

Dobrý koncept by měl být (sémantický přístup)

- Koherentní (společné atributy x odlišení)
- Operacionalizovatelný (musíme být schopni propojit intenzi a extenzi, rozpoznat ho v reálném světě)
- Validita (extenze odpovídá intenzi)
- Oprávněnost v oboru
- Rezonance
- Kontextový rozsah
- Úspornost
- Empirická užitečnost

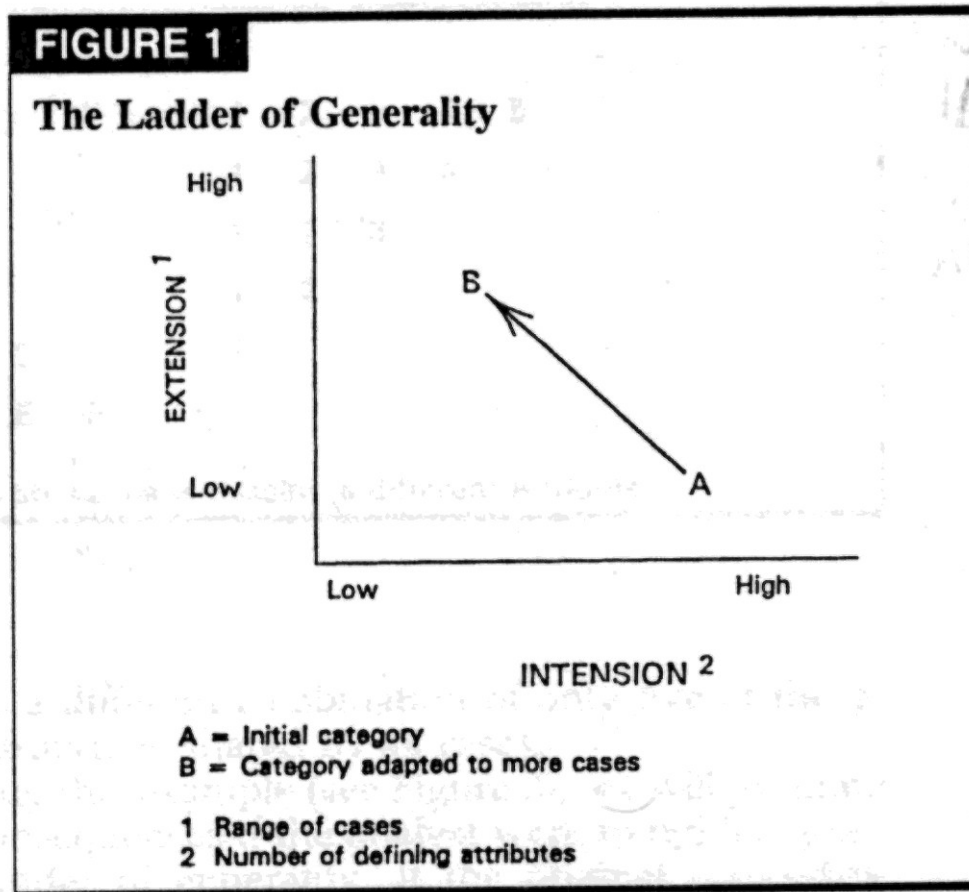
„KMOTROVSKÁ STRANA“?

Dobrý koncept by měl (realistický přístup)- dobře popsat vztahy mezi úrovněmi

Základní úroveň	Sekundární úroveň	Operacionalizace (úroveň dat)
Název: Podmínky vzniku života (Koncept popisuje podmínky pro vznik života minimálně na buněčné úrovni.)	Voda	Voda by se měla nacházet za normálního tlaku v rozsahu teplot 0 až 100 °C, hustota by měla být závislá na skupenství, molekula vody bude obsahovat nenulový elektrický náboj.
	Chemické prvky	Atomy uhlíku, vodíku, kyslíku, dusíku, síry, železa...
	Energie	Energie získaná z radiace, fotochemických procesů (fotosyntéza), minerálů, redukce plynu se přetváří do buněčných energetických systémů (ATP).
	Životní prostředí	Cílem je chránit proti radiaci z vesmíru (na Zemi pomocí magnetického pole) a proti ultrafialovému světlu (pomocí ozonové vrstvy). Další vlastností je určitá stabilita prostředí.

Zdroj: zpracováno dle *Life in the Universe* (2011).

Jak pracovat s koncepty: stupně abstrakce

Příklad

- Chceme dohromady zkoumat jak ***demokracie***, tak ***autoritativní režimy***
- Řekneme, že zkoumáme politické systémy (menší ***intenze***, větší ***extenze***)

„Šedé zóny a ideální typy“

- Koncepty mají občas problém s koherencí, je těžké jednoznačně říci, zda je nějaká země „rozvojová“ či strana „marketingová“
- Pomáháme si definováním antikonceptu (toho, co musí platit, aby už nebyla)
- Používáme logiku šedých zón („spíše marketingová“), resp. Werevých „ideálních typů“ (stačí nám naplnění nějakých podmínek z intenze)

Má ve vědě jeden termín vždy jen jednu definici? Ne!

Definition	Reference
Ability to respond effectively to changing circumstances	Gerwin (1987)
The quickness and ease with which plants can respond to changes in market conditions	Cox (1989)
The adaptability of a system to a wide range of possible environments that it may encounter	Sethi and Sethi (1990)
The ability of a manufacturing system to generate high net revenues consistently across all conceivable states of the nature in which it may be called to function	Ramesesh and Maliyakal (1991)
The ability to cope with changing circumstances or instability caused by the environment	Gupta and Somers (1992)
The ability of the system to quickly adjust to any change in relevant factors like product, process, loads, and machine failure	Nagarur (1992)
A response to external uncertainty	Newman <i>et al.</i> (1993)
A generic ability to adapt to internal and/or external influences	Holweg (2005)
The ability of a manufacturing system to change states across an increasing range of volume and/or variety, while adhering to stringent time and cost metrics	Upton (1994, 1995b)
The ability to respond quickly to changing customer needs at reasonable price	Small and Chen (1997)
The capability of an organization to move from one task to another quickly and as a routine procedure	Vokurka and Fliedner (1998)
Ability of a manufacturing system to change states across an increasing range of volume and/or variety, while adhering to stringent time and cost metrics	Das (2001)
The organization's ability to meet an increasing variety of customer expectations without excessive costs, time, organizational disruptions, or performance losses	Zhang <i>et al.</i> (2003)

Table I.
Definitions of flexibility

Problémy s definicemi v politologii

- Jeden termín má často víc definic („relevantní strana“, „extremistická strana“). To, kterou z nich vybereme, ovlivňuje, které případy zahrneme do analýzy.
- Koncepty na sekundární úrovni si často vybírají jiné třídící kritérium (příklad: organizační typ strany vs. strany podle marketingové strategie)

Koncepty a typologie

- Koncepty spolu v reálném světě často „reagují“, výsledkem nový koncept, který může nabývat podoby několika „typů“
- Tyto typy nám pomáhají dále zjednodušit, lépe popsat a pochopit sociální realitu.

Příklad: Hennebergova typologie strategických postojů k volebnímu trhu- **deskriptivní typologie**

Tab. č. 5 Hennebergova typologie strategických postojů

Následování			
Vedení		Málo	Hodně
	Hodně	Přesvědčení ideologové	Budovatelé vztahu
	Málo	Neutrální	Taktičtí populisté

Zdroj: zpracováno dle Henneberg (2006a: 18).

Klasifikační typologie: nevytváříme ideální typy, ale zahrnujeme objekty v realitě- příklad 2 „Kanály přístupu k US prezidentovi“- **klasifikatorní typologie** (mohla teoreticky vzniknout i jako výsledek kvanti analýzy)

		Channel	
		<i>Formal</i>	<i>Informal</i>
Level	<i>Remote</i>	Bureaucracy Cabinet members Advisory boards Task forces	Former coworkers Friends Family Classmates
	<i>Proximate</i>	White House staff Vice president Office of Public Liaison	First Lady Kitchen cabinet Political party

Někdy se snažíme předvídat výsledky (řádky i sloupce jsou vysvětlující proměnné)- **explanační typologie, Příklad3: Sartori: Jak můžeme vysvětlit podobu volební soutěže působením volebního systému a strukturovaností stranického systému?**

Volební systém/Stranický systém	Strukturovaný	Nestrukturovaný
Silný	Reduktivní účinek na SS	Reduktivní účinek na volební obvod
Slabý	Dominance stávajícího SS	Žádný predikovatelný vliv

Př.4- typologizace je často součástí (neukončené) teoretické diskuse- někdy to „nejde“

Government Action

Peaceful Accommodation

Violent Repression

Military Campaign

Peaceful
Protest

Peaceful social change,
via legislative, executive,
or judicial channels

Could be the end of
the protest - or inspire
protesters to adopt violence

*(Not sure how to
conceptualize this)*

Citizen
Action

Violent
Protest

Forcible political change -
or perhaps a coup?

Could crush protest,
lead to a stalemate, lead
to a coup, or escalate to
civil war

*(Not sure how to
conceptualize this)*

Organized
Rebellion

Government accommodates
rebels' demands (but does this
actually happen without conflict?)

*(Not sure how to
conceptualize this)*

Civil war

	Peaceful Accommodation	Violent Repression	Military Campaign
Peaceful Protest	Peaceful social change, via legislative, executive, or judicial channels	Could be the end of the protest - or inspire protesters to adopt violence	<i>(Not sure how to conceptualize this)</i>
Violent Protest	Forcible political change - or perhaps a coup?	Could crush protest, lead to a stalemate, lead to a coup, or escalate to civil war	<i>(Not sure how to conceptualize this)</i>
Organized Rebellion	Government accommodates rebels' demands (but does this actually happen without conflict?)	<i>(Not sure how to conceptualize this)</i>	Civil war

Operacionalizace

- Převádí koncepty do měřitelné/pozorovatelné podoby
- **Dvě otázky:**
- Pomocí jakých proměnných nejlépe v realitě zachytit daný koncept?
- Zda a jak je měřit?

Příklad operacionalizace: „míra personalizace volby v listinných poměrných systémech“

2 dimenze:

- Možnost voliče udělovat preferenční hlasy
- Jak je (pak) určeno pořadí na kandidátkách

Můžeme obojí převést v číselné proměnné

Ad 1: 1= volič má právo určit pořadí na celé kandidátce, 0,8= volič má právo udělit preferenční hlasy 50% kandidátů.....0= volič nemá žádné preferenční hlasy

Ad 2: 1= pořadí kandidátů určeno čistě preferenčními hlasy, 0.8= pro preferenční volbu se kvalifikují kandidáti, kteří získají více než je průměrný počet preferenčních hlasů na jednoho kandidáta....0=preferenční hlasy nemají při určení výsledku žádnou váhu

Mochták-Schedler „volební demokracie“....

Tab. 1: Kategórie volebnej demokracie a ich kódovanie

	0 (znak je takmer úplne neprítomný)	1 (znak je skôr neprítomný)	2 (znak je skôr prítomný)	3 (znak je takmer úplne prítomný)
1. neexistujúce bariéry pre vstup	Bariéry pre vstup existujú a sú vysoké, ťažko prekonateľné	Bariéry pre vstup existujú, ale ich prekonanie je možné. Vstupné náklady sú však nezanedbateľné	Bariéry pre vstup existujú, ale sú nízke a relatívne ľahko prekonateľné	Bariéry pre vstup formálne neexistujú
2. prirodzená sloboda	Prirodzená sloboda neexistuje	Prirodzená sloboda reálne neexistuje, ale jej prejavy je možné sporadicky pozorovať	Prirodzená sloboda existuje, pričom sa sporadicky objavujú náznaky jej obmedzovania	Prirodzená sloboda existuje bez prítomnosti reštriktívnych opatrení
3. prístup do médií	Prístup do médií je výlučný a obmedzený, takmer neexistuje	Prístup do médií je obmedzený, ale sporadicky je možné sledovať náznaky uvoľnenia	Prístup do médií je otvorený, ale podlieha reštriktívnym rozhodnutiam	Prístup do médií je otvorený
4. rozhodnutia bez nátlaku	V spoločnosti je prítomný neustály nátlak	V spoločnosti je prítomný nátlak, ktorý je sporadicky oslabovaný	V spoločnosti nie je prítomný nátlak, ale slobodu sporadicky narúšajú prejavy ovplyvňovania	V spoločnosti nie je prítomný nátlak
5. existencia nezávislej inštitúcie	V systéme neexistuje nezávislá inštitúcia a nikto z vládnucich elít sa nesnaží o jej zriadenie	V systéme neexistuje nezávislá inštitúcia, ale existujú hlasy zo strany vládnucich elít o jej zavedení	V systéme existuje „nezávislá“ inštitúcia, ale existujú pochyby o jej nezávislosti	V systéme existuje skutočne nezávislá inštitúcia
6. sčítanie hlasov je chránené	Sčítanie hlasov nie je chránené	Sčítanie hlasov nie je chránené, ale jeho priebeh je sporadicky kontrolovaný	Sčítanie hlasov je chránené, ale sú prítomné závažné pochybenia a nedostatky	Sčítanie hlasov je chránené
7. ďalšie zložky moci nevstupujú do procesu	Ďalšie zložky moci vstupujú do procesu volieb	Ďalšie zložky moci vstupujú do procesu volieb, ale ich zásah nie je nevyhnutný a automatický	Ďalšie zložky moci nevstupujú do procesu volieb, ale existuje istá miera rizika, že sa to zmení	Ďalšie zložky moci nevstupujú do procesu